

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 222. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983403319520.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

SOMMEREN 1838.

Imidlertid havde den megen Spillen i store og anstrengende Roller begyndt at tage paa mine Kræfter, og især led jeg i nogen Tid af en Svækkelse i Halsorganerne, hvilket var mig til stor Plage. Alle Midler, som bleve anvendte derimod, vare hidtil frugtesløse, og man raadede mig at tænke paa en Badereise til Ems. Ryge, der jo selv havde været Læge, forinden han blev Skuespiller, sagde ofte til mig: "Dette her gaar aldrig godt. De vil i Tiden komme til at bøde for, at De i en Alder af 13 Aar alt har begyndt at udføre anstrengende Roller. Først i det 20de Aar er Legemet udviklet, og før bør Ingen begynde paa den for Sjæl og Legeme anstrengende Kunst." Da Saisonen var tilende, trængte jeg derfor høiligen til at styrkes. Vi besluttede da dette Aar ikke som sædvanligt at ligge paa Landet, hvor Husholdningsbyrderne fremdeles toge paa mine Kræfter; men Heiberg og jeg havde lagt den Plan, at vi To vilde reise gennem Sjælland paa Kryds og tvers for rigtigt at lære vor kjære Fødeøes Skjønhed at kjende. Gid jeg kunde beskrive denne Reise og flere lignende, som de fortjene! Vi leiede os en 223 lille aaben Vogn, kun til to Personer, med to raske Heste for. Heiberg var selv Kusk og en meget god Kusk. Følgende Gjenstande toge vi med - og det vil jeg raade Enhver, der gjør lignende Reiser, til at efterligne - først: The og Caffé; thi Caffén i Kroerne, med den forfærdelige Cichorie, er ikke til at drikke; dernæst: en Flaske Cognac; thi denne findes sjelden, men kun det danske Kornbrændevin; og endvidere Lagener; ikke fordi vore Almuesfolk jo have Linned trods Kjøbenhavnernes, men fordi det næsten hører til Umulighederne at faa dem afdampede, hvorfor man altid har den Lidelse at ligge paa fugtigt Linned. Naar man har disse Requisiteer og iøvrigt stiller beskedne Fordringer, saa er man temmelig sikret. Hverken Heiberg eller jeg vare Vanemennesker med Hensyn til alle disse Smaating, der antages at høre til Livets Fornødenheder. Vi kunde tage Alt, som det faldt, med et glad og muntert Sind, af de smaa Gjenvordigheder uddrage det Comiske, men aldrig det Ærgerlige.

Den Følelse af Frihed og Glæde, hvormed jeg satte mig ved Heibergs Side paa vor lille Vogn, lader sig ikke beskrive. Imedens vi kørte fremad i den muntreste Samtale, betragtede de smukke, livlige og raske Heste, da syntes jeg, at hele Verden hørte mig til, og en Livsglæde, der styrkede Sjæl og Legeme, gennemstrømmede mig. Vi besaae nu vidt og bredt det yndige Sjælland og nøde ret alle dets Skjønheder. Og hvor er her ikke skjønt! Vi lagde aldrig nogen fast Plan, men lode Tilfældet bestemme vor Reise fra Sted til Sted. Stode vi nu af i en Kro, og denne var renlig og net, da bleve vi her et Par Dage. Det kunde da hænde, at jeg saa mit Portrait hængende paa Væggen imellem de for vore Kroer eiendommelige Billeder, som pryde de kalkede Vægge. Kromanden eller Konen stirrede da undertiden opmærksomt paa mig og lod Øinene med et spørgende Blik glide fra mig hen paa Billedet. Ofte kunde de ikke tilbageholde deres Nysgjerrighed, men kom tilsidst frem med det Spørgsmaal: "Tør vi spørge, er det ikke Fru Heiberg?" Naar vi nu bekræftede dette, saa vidste de brave Folk ikke alt det Gode, de vilde gjøre os. De bragte deres Børn, et efter et, og sagde: "Det er Fru Heiberg; ræk hende Haanden." De smaa Unger stode da betuttede med Fingeren i Munden og gloede paa mig med en forlegen og spørgende Mine. Min Kjærlighed til Børn gjorde da, at vi meget hurtigt bleve gode Venner, og de løb efter mig, hvor jeg gik og stod, og gjorde sig alleslags smaa Ærinder til mig. Det hører med til mine stadige Oplevelser, at jeg aldrig er kommen i Berøring med Folk, især af den simple Klasse, uden at disse have fattet en særegen Fortrolighed til mig. Inden vor Afreise fra et saadant Sted var det sikkert, at jeg var indlemmet i hele Familiens Historie. Konen betroede mig sine Sorger og Gjenvordigheder, Døtrene deres, og de smaa Børn foresnakkede mig alleslags. Ved vor Afreise toge de Afsked med 224 os som fra gamle Bekjendte, rakte os trohjertigt Haanden til Farvel og bade os komme snart igjen. Børnene rakte mig til Afsked Blomster fra Haven, bleve staaende i Døren og nikkede til os, saa længe de kunde se os. Ak, det var deilig!

Kjender Du, min Læser, den ubeskrivelige Følelse, naar man efter et saadant Ophold i en Kro paa Landet i den tidlige, friske Morgenluft sætter sig op paa Vognen? Naar Hestene staa og skrabe med Hoven af Utaalmodighed efter at komme videre, naar Pisken da knalder, og Vognen ruller let hen ad Veien? Kjender du denne Fornemmelse, det fornyede Haab, der ligger i den begyndende Dag? Naar Lærkerne juble i høien Sky og slaa deres Triller, som om det lille Bryst skulde sprænges? Naar Markerne endnu glimre af Dugperlerne, naar Landmanden vandrer med sine Redskaber paa Nakken og i Forbigaaende siger sit: Godmorgen! Naar Gaasedrengen driver sin Skare ud, idet den gækker sit hæse Pludder og med et latterligt Skrig farer til alle Sider for at undgaa de muntre Hestes Trav? Du kjender alt dette, jeg veed det - thi hvilket Menneske har ikke fornummet den Sjæleglæde, som en saadan ung Morgen bebuder. Men kjender du da ogsaa det, at sidde ved dens Side, hvis Selskab er dig det kjæreste, med hvem du er forenet i alle Interesser, hvis Tale aldrig kjæder, hvis Taushed kun er en sympathetisk Følelse af, at Du selv ønsker at tie for uforstyrret at lade dine Tanker gaa paa fri Vandring hid og did? Gid du ogsaa kjendte dette: Hvor enhver Tankeytring forstaas og opfattes rigtigt, hvor ikke disse forfærdelige Bomme pludselig slaas ned, saa at en Fortsættelse af det Begyndte er en Umulighed, idet Bommene synes at sige: "Vend om, thi herigjennem kan du ikke komme; denne Vei kjender jeg ikke, og paa den kan jeg ikke følge dig; thi jeg veed ikke hvorfra og hvorhen." Disse Tankespærringer standsede aldrig vore glade og meddelsomme Samtaler. Og nu at kjøre saaledes sammen i Solnedgangen, at se de gyldne Skyer drage over vore Hoveder og lidt efter lidt leire sig i Horizonten, medens denne forunderlige Taushed udbreder sig i Naturen, hvor man kun af og til hører en ensom Fugls Pib; ser

Haren frygtsomt springe i Kornet, idet den af og til standser og reiser sine spidse og lyttende Øren. Aftenduggen nøder En til at slutte Reisetøjet tættere om sig, idet man kvæges i den behagelige Kølighed ovenpaa den hede Dag. Hestene dampe ligesom Markerne og Moserne, hvor Elverfolket stiger op og begynder sin natlige Dans; indtil Mørket lidt efter lidt falder paa, og man med en vis Spænding lader den ensomme Vandrør passere forbi Vognen og uvilkaarligt vender sig om for at se, om han fortsætter sin Vandring i modsat Retning af Vognen; indtil man forventningsfuld holder udenfor den Kro, hvor nye Eventyr vente paa os. Den næste Morgen gjør man en Vandring i Skoven paa de ubekjendte Steder, kommer hjem derfra med 225

Haanden fuld af Markblomster, sætter sig ved Caffebordet og lægger Planer for den øvrige Dags Glæder. Kjender du alt dette? Jeg har kjendt det. Du udbryder maaske: "Hvor har dette Menneske dog været lykkeligt! Hvor mange Goder var hun dog ikke i Besiddelse af!" Du har Ret; jeg var et begunstiget Menneske fremfor tusinde Andre; og dog var der dybt i min Sjæl en Smerte, en uudsigelig - en Længsel, en Sjæleklage - en ubetingelig. En Gang, da jeg udtalte denne Sjæleklage for min Velynder, den elskelige Biskop Mynster, sagde han: "Jeg kjender dette selv. Det er Sjælen, der længes efter sit rette Hjem, det er Aanden, der prøver sine Vinger og længes efter at hæve dem til Flugt mod det Land, som er vort rette, og hvori vi ere indskrevne som Borgere. Bedrøves ikke, min Veninde," vedblev han, "over denne Higen, denne Smerte - ve den, der Intet kjender til denne Længsel, denne salige Sjælelængsel." Disse Ord af den høiærværdige Mand have uforglemmeligt indprentet sig i min Hukommelse. Ofte, naar mit Tungsind overfaldt mig, gjentog jeg for mig selv: "Det er Sjælen, der længes og prøver sine Vinger -". Og dog vilde jeg ikke uden denne Smerte kunne have havt den Glæde, som jeg følte over alt Skjønt i Naturen, i Kunst og Poesi. Som i Maleriet, hvor Skyggen fremhæver Lyset, saaledes er det ogsaa i Sjælen. Har Glæden ingen Baggrund af Alvor, da bliver den tom og uden Virkning paa vort indre Menneske. Og glæde mig kunde jeg i Sandhed - især i Naturen, i denne var jeg paa dette Punkt af mit Liv istand til at hæve min Sjæl til den høieste barnlige Glæde. Hvert Straa, hver Blomst, hver Belysning paa Himlen og Skyerne kunde lette min Sjæl for denne Ballast, som af og til gjorde den blytung. Derfor var jeg aldrig gladere end paa disse smaa Reiser med Heiberg, hvoraf vi foretog os flere. Da følte jeg mig let og fri og havde gjerne fortsat dem i det Uendelige. Ofte lignede vor Reise en Flugt. Undertiden, naar vi kom til en eller anden af de mindre Byer i Sjælland og vilde opholde os der for ret at bese Omegnen, og Heiberg var gaaet ud iforvejen for at kunne være min Veiviser, kom han ilsomt tilbage og sagde: „Vi maa strax videre, thi her faa vi ingen Ro. Jeg har mødt denne eller hin Herregaardsmand, og han vil nu endelig, at vi skulle tilbringe nogle Dage hos ham og Familie." Eller ogsaa havde Nogen af den lille Bys Beboere hørt, at vi vare ankomne, og aflagde Visit for at indbyde os. Vi lavede os da strax til at kjøre videre. En Gang, da vi saaledes bleve drevne paa Flugt fra Præstø, sagde Heiberg: "Har du Mod, thi det regner saa smaat?" Mod var i det Hele taget ikke Noget, jeg manglede, og vi satte os derfor hurtigt paa den aabne Vogn for at kjøre afsted. Men vi havde neppe kjørt et Kvarters Tid, før en skyllende Regn begyndte, og da vi ingen Station kunde naa før Aften, kjørtte vi hele Dagen i denne og bleve saa gjennemvaade, at Heibergs Tobaksdaase opløstes i hans Lomme, 226 og han var ikke istand til selv at tage sin Pengepung op for at betale Staldkarlene paa de Steder, hvor vi maatte standse for at fodre Hestene. Vi tog det imidlertid begge fra den lystige Side. Det Ubehagelige i saaledes at blive vaad varer kun, saa længe man kæmper for at holde sig tør. Har man først opgivet dette, da er det Værste overstaaet. Vi ankom om Aftenen til Kjøge saa vaade som druknede Mus. Heiberg ængstede sig kun for, at Værtshuset, vi kom til, skulde være slet; ved vor Ankomst sagde han straks til Værten: "De ser, hvorledes vi have det; vil De nu give os det Bedste af, hvad Huset formaar, thi vi have saa godt som Intet nydt i Dag. Har De Champagne, da giv os en Flaske til Maden at varme os paa." Denne Anmodning satte os strax i Respect hos Værten, og han lovede at gjøre sit Bedste. Vi klædte os nu om fra Top til Taa i tørre Klæder. Efter kort Venten satte vi os til Bords og bleve til vor Overraskelse beværtede, som om det havde været hos en af de første Restaurateurer i Paris. Dette satte os i den overgivneste Stemning, og mod Slutningen af Maaltidet kaldte Heiberg Værten ind og bevidnede ham sin Agtelse, idet vi drak hans Skaal i Champagnen. "Hvorledes kommer en Kunstner i Faget som De til at bo her i Kjøge?" spurgte Heiberg ham. "Jeg har lært, hvad jeg kan af en fransk Kok," svarede Værten, "men det er et bedrøveligt Ophold her for mig. De Danske bryde sig ikke om andet end Kyllinger og Agurkesalat, saa jeg agter, saa snart jeg kan, at flytte herfra." Vi sov fortræffeligt ovenpaa denne Dags Fata og stege næste Morgen til Vogns i det herligste Solskin, hvori hele Naturen duftede, forfrisket af det Regnbad, som den Dagen forud havde modtaget. Hestene vare neppe til at holde tilbage, saa overmodige vare de, thi Heiberg havde ikke mindre sørget for dem end for os selv. Han overlod paa saadanne Ture aldrig deres Pleie til Staldkarlens Godtbefindende, men stod selv hos og holdt dem med Selskab under deres Maaltid. - Forfriskede og oplivede vendte vi efter denne Reise tilbage til Kjøbenhavn for atter med fornyet Mod og Styrke at tage fat paa vore Forretninger.